Н-Тат. -НС
1-15

Bytyn memleketlernin proletarlarь, birleşiniz!

QADЬNLЬQ SOTSIALIZM JOLЬNDA

1936
MAJЬS
№ 5

Bytyn memleketlernin proletarlarь, birleşiniz

QADЬNLЬQ sotsializm jolьnda!

CЬQMAQIA BAŞLAQIANЬ 4 JЬL

VKP(в) QRЬM OBLAST KOMITETININ ORGANЬ NEŞR ETKEN JANЬ-DYNJA REDAKTSIJASЬ

№ 5
Majьs 1936 s.

AJDA BIR KERE CЬQQAN IŞCI KOLXOZNIK QADЬNLARNЬN SIJASIJ, IÇTIMAIJ VE MEDENIJ ŻURNALЬ

Гос. Публичная Б-ка в Ленинграде

Teşkil'atlь xalqnьn вajramь

Sovetler Sojuzьnьn emekdar xalqlarь 1936-nçi jьlь Majьs вir вajramьnь daha juksek quvancnen өtkerdiler. Başьnda вyjyk **Stalin** turqan kommunist partijasьnьn jolвaşcьlьqь altьnda elde etken qazanclarьmьz haqiqaten quvanclьdьr. Sovet xalqь, xalqlar arasь solidarlьqь ve revolytsion quvetlerni kөzden keciryv kuni olqan-Majьs вir вajramьnda, sotsializm oqrьndaki qazanclarьna quvana. Buna вytyn dunjanьn işcileri, emekdarlar ve өzilgen milletler emekdarlarь da quvanalar. Cynki Sovetler Sojuzьnьn sotsialistij qaruçьlьq oqrьndaki her qazancь, olarnьn da qazancьdьr.

Dynja proletariatь ve вytyn ezilgen milletler, SSSR-nin kureşinde, proletariatnьn jenyvi işsizlikni qajьp etyv esirlikke qapьnь вir tamam qapatuv ve вytyn emekdarlarqa hallь-taqatlь, medenij өmyr quruv demek olqanьnь kore ve anlajlar. Bu ise olarnьn kapitalqa qarşь kureşlerini daha da quvetleştire, olarqa azatlьq oqrьnda kureşte daha da juksek irade doqura. Sovetler Sojuzьnьn emekci xalqь, 1936-nçь jьlь Majьs вir вajramьnda, өzinin өmyri haqqьnda dynja proletariatьna şaj raport вerdi: „Jaşajьş jaxşьlaştь, arqadaşlar. Jaşamasь zavqlь oldь. Jaşamasь zavqlь olqanda ise-iş de jөnej" **(Stalin)**. Vozdьmьznьn вu sөzi, вytyn sovet xalqьnьn ruhьnь, iradesini kostergen вir hiqiqat haqqьnda ajtqan вyjyk вir kitapta jazьlqan tarixqa musavidir.

Staxanovçьlarnьn millionnen ordusьnьn kureşi, вizim memleketimiznin zenginleşmesi, xalqlarnьn daha da jaxşь jaşamalarь oqrьnda kureşke anlь janaşuvnь kostergen en guzel delildir. Olar **Stalin** qajqьruvьnьn kadrlarьdьrlar. Bizim memleketimizde hallь-taqatlь ve medenij өmyrnin esasь olqan-çemaat mul'ki kunden kunge qavileşe ve өse.

Kemmunist partijasь, evelden eki-yc qat ezilgen xalqlarnь esirlikten azat eterek, israrlь kureşken вojevoj quvetli internaisional вir kollektiv mejdanqa ketirdi. Korylgeni kiвi sotsializmnin quvetleri hikmetlidir. Sovetler Sojuzьnda artьq вir-вirine zьt sьnьflar joqtьr. Bizim ne işcimiz, ne kolxoznigimiz ne de raвotnigimiz revolytsijadan evelki manasьnda adamlar degildirler. Sovet vatanьn-işcisi eksploatatorqa calьşmaj. Sovet vatanьnьn kojlysi pomeşcikge, kulakqa calьşmaj, вizim kolxoznik tynevinki fuqare, orta hallь kojly degildir. Olar hepisi вir maqsat-вytyn emekdarlarqa rahat, zengin өmyr qurmaq maqsadь oqrьnda kureşeler.

Kulacestvonen olьp kecken вyjyk uruşuvda emekdar xalq jendi. „Netiçede, saвьq kulacestvonьn вyjyk ekserijeti өzlerinin eski pozitsijalarьnьn ьşancsьz olqanьnь anlap jetiştirerek, namuslu emekciler sьrasьna kirdiler" (Pravda). Bizim memleketimizde jalьnьz sьnfij duşman qalьmtьlarьnьn eşleri qaldь ki, вizim olarqa qarşь kureşimiz amansьzdьr. Lenin-Stalin par-

tijasьnьn sьnfij ujanьqlьqqa caqьrьp turmasь-nen, bizim sovet xalqь bu sьnfij duşman qalьmtьlarьnь da qajьp eter. Qudretli huçum etken sotsializmge qarşь artьq hic bir duşman quveti dajanamaz.

Biz sotsializm qurdьq. Sovetler memleketinin bytyn koşelerinde, bytyn milletlernin emekdarlarь icyn şen, parlaq ömyr bar. Bizim memlekette, sotsialistij çemijetnin ceşit tabaqalarь arasьnda daha bazь farqlar qaldь ise de, eski sьnfij sьnьrlar artьq bir tamam silinip atьldь. Cynki bizde sьnьflarnь doqurqan, insanlarnь sьnьflarqa bөlgen ekonomikij sebepler joqtьr. „Bizim çemijetimiz jalьnьz şeher ve kojlernin emekcilerinden-işcilerden, kojlylerden, intelligent sijadan ibarettir" (Stalin). Coq milletli Sovetler Sojuzь artьq emekci bir qardaş ailesi sьfatьna kirdi.

Bizim sotsialistij vatanьmьz, dynjada en quvetli memleket oldь. Bizim Işci-Kojly Qьzьl Ordumьz kibi quvetli, iradeli, çesur ordu hic bir kapitalistij memlekette joqtьr. Bizim Qьzьl Ordumьz sotsializm ordusь, sьnьfsьz çemijet ordusьdьr. O, sotsialistij vatannьn intereslerini qorcalamaqa caqьrьlqan Sovet emekcilerinin birden bir ordusьdьr. Bizim xalqьmьz өzinin Qьzьl Ordusьnь seve, onьn qudretine, jenilmez ordu olqanьna qana ve өzine de bu ordunьn qudretli rezervasь olqanьnь bile. Bizim Qьzьl Ordunьn qudretini artьq duşmanlar bile tanьp başladьlar.

Qanlь faşizm qutirmuşcasьna janь çenklerge hazьrlana ve top aqьzьnь birinçi nevbette sotsialistij Sovetler memleketine qarşь cevirmek istej. Biz vatanьmьznь huçumden qorcalamaq kerekmiz. Biz vatanьmьznь qorcalarmьz! Bizim xalqьmьznьn pek byjyk ekserijetinde memletimizni qorcalavqa hazьr turuv dujqusь juksektedir. Bizim vazifemiz—memleketimiznin bytyn emekcilerini Sovet potriotizmi ruhьnda terbijelemektir. Osoaviaxim teşkil'atь sьralarьna kirmek, harbij işni orgenyv togereklerinin aktiv qatnavçьlarь olmaq-her işci, kolxoznik, her emekdar qadьnnьn da borçudьr. Kommunistkalar, komsomolkalar bu frontta da og sьralarda turьp, peşlerinden bytyn emekci qadьnlьqnь alьp ketmek keretikrler.

Staxanov hareketini kenişletejik! Sotsialistij quruçьlьqьmьznьn bytyn ucastkalarьnda işnin ve malnьn kacestvosь oqrьnda daha da jaxşь calьşajьq!

Kolxoz kadrlarь hazьrlav mekteвinde

Olar, kolxoz cөllerinin, tytyn tarlalarьnьn dynki udarnitsalarь вugun kolxoz mekteвinin вyjyk odalarьnь toldьrьp oqujlar.

Sotsialistij xozajstvonь planlь jolвaşcьlьqnen temin etmege iqtidarlь kadrlarnь jetiştirmek maqsadьnen 1932-nçi jьlь acьlьp вu kunge qadar calьşmaqta olqan Baqcasaraj kolxoz mekteвi, вu dort jьl icinde 5 vьjpusk japьp sotsialistij koj xozajstvosьna 679 kadr hazarlap вerdi.

Mektepni вitirip cьqqanlar agronomija, veterinarij, hajvan asravçьlьq, koj xozajstvosьnь mexanizmleştiryv вojьnça muajen teoretij вilginen sil'alanalar ve kolxozlaşqan kojlerge calьşmaqa ketkenler arasьnda qadьnlar da вarlar. Syjrytaş kojinden Asanova Sajde ve Bijasala kojinden Leвedenko arqadaşlar tytyn вrigadaьarьnьn вrigadirleri olьp cьqtьlar ve şimdi olar rajonda вirinçi jerde turalar. Mektepnin өstirip jetiştirgen iqtidarlь, calьşqьr kadrlarь daha coqlar.

Mektepnin вu jьlki naвorьnda ekserijetni qadьnlar teşkil eteler. Bu naвorda kolxoz reisleri jetiştirmek icyn mektep janьnda 40 adamlьq kurs acьldь. Bu kursta jalьnьz qadьnlar oqumaqnen, olar вeş ajdan son artьq kolxozlarqa jolвaşcьlьq japaçaqlar. Bu qadьnlarnьn kecip kelgen jollarь qahramanlьq, çesyrlik al'ametlerinen tolu. Olarnьn janьlьqqa doqru ьmtьlьşlarьnь ictimij өmyrge aktiv qoşuluvlarьnь hic вir tyrly keder toqtatьp olamadь. Olar qarşьlarьna cьqqan manialarnь urup jьqtь, jollarьnь sypyrip temizledi ve ьşanclь adamlarnen parlaq, quvanclь, zavqlь jaşavqa doqru kettiler.

Mьna, Usnije Nevijeva (Açьвolat koji „Voro-

Kolxoz reisleri kursьnda oquqan qadьnlardan вir gruppa arqadaşlar kursta kecken derslerni өz aralarь işlep ekinçi derske hazьrlanalar. Foto Blox.

Merdimşa eva Anife arqadaş Foto Blox.

şilov" kolxozьnda) kolxoz proizvodstvosьnda jaxşь calьşa, ictimaij işlerge aktiv qoşula, kolxoz qadьnlarьnь udarnij iş etrafьna teşkil'atlandьra. Nehajet o bu kureşte østi ve byjyk **Lenin Stalin** Partijasьnьq kandidatь oluv şanьna malik oldь. Usnijeniq bøjle aktiv calьşuvь onьq tenbel, rvac aqajь Ismailnьq kejfini bozdь. O, Usnijege ajaq calmaq istedi, ona topalşuvlarqa barmaqnь jasaq etmege bile çesaret etti. L'akin Usnije buna ehmijet bile bermedi, cynki o øziniq arqasьnda qavij tajama olqanьnь bile edi. Bu tajama oktabr sotsialistij revolytsijasьnьq doqqanьnьq ekinçi kuni mejdanqa kelgen edi. Sovet hukumetiniq qanunlarь qadьnlarqa erlernen bir dereçede jaşav haqqьnь berdi. Mьna Usnijeniq ьşanqan qavij tajamasь bu edi. Nehajet Ismail, Usnijeniq ystine huçum etip vahşijçe urmaq bile istedi. Bu vaqьtta Usnijeniq sabrь tykendi ve Ismailniq hesabьnь qoluna berdi de:

— Hajdь, biz omyr arqadaşь olьp olmajçaqmьz. Men sana mani olmajьm, sen de mana. Sensiz otursam bare qulaqьm tьnc olur—dedi. Işte Usnije øz ogine cьqqan bytyn kederlerge bøjle çesyrçe otpor berip olarnь øz jolьndan temizledi.

Şimdi o kolxoz reisleri kursьnda oquj. Kursqa kelmezden) evel kolxozda bala mejdancasьnьq mudiri olьp calьşmaqnen, numynevij işleri icyn bir qac kereler mukafatlanqan edi. O şimdi oquvda da birinçiler sьrasьnda tura ve mektepni otlicno bitirip cьqmaq oqrьnda kureşe.

Merdimşajeva Anife (Aluşta rajonь Demirçi kojinden) kursta otlicno oquqanlar sьrasьnda tura. O øzleriniq kolxozьnda 5-nçi tytyn brigadasьnda staxanov iş usullarьnь qullanuvnьq birinçi initsiatorьdьr. Anife kecken jьl icinde udarnij calьşьp numynevij işler kosterdi ve bir jьlda 448 emek kuni qazandь, O:

— Men 448 emek kunim qarşьlьqьna kolxozdan 1500 rubleden zijade para ve jyzlernen kilogram jemiş aldьm. Jaşajьşьm jaxşь ve zavqlь oldь. Kojimizde elektrik lampockalarь jana, aqşamlarь kojniq soqaqlarьnda reproduktorlar søjlenmege başlaj, Aqmesçidten jьrlar dinlejmiz. Mektepni bitirgen soq kojime barьp bytyn quvetimnen daha zijade calьşaçaqьm—dej.

Usnije ve Anife kibileri coq. Kolxoz massasь kursqa jollanqan qadьnlarnь en jaxşь calьş-

Nelijeva Usnije arqadaş Foto Blox.

Ceceklengen өmyrniŋ vaxtlь qьzь

Olarnьn vytyn qahar qasevetleri zavallь anajnьŋ vaşьna juklendi.

Usnije jenge vavalarьndan jaşlaj ajrьlqan өksyzlerine bir tilim өtmek qazanmaq icyn koj kulaklarь qapusьna varьp, geçesini kundyz etip calьştь, kene de өz evl'atlarьnьŋ qursacьqlarьnь өtmeknen tojdurьp olamaj edi. Coq vaqьt olarnьŋ өmyrleri vөjle joqsulluq—acьqnen kecti. Bu, aclьq jьlьna qadar edi. Bu vaqьtta Lejl'a da bu evde өsti ve anajqa jaŋьdan xoranda quruvqa jardьm etip vaşladь.

Kojde kolxoz quruldь. Kolxozqa ilkide Usnije jenge ve onьŋ kivi faqьr-fuqareler kirdiler. Olarnьŋ өmyleri mьnda ceceklene vaşladь.

Ilkide kөlxozqa keder etken, onьŋ işine ajaq calqan kulaklar ve olarnьŋ qujuqlarь olsada partijanьŋ jolvaşcьlьqь altьnda Lej'la kivi, kojniŋ aktiv jaşlьqь kulaknen amansьz kureşte kolxoznь haqiqaten hallь-taqatlь vol'şevik kolxozь japtьlar. Gyzel kosterişler japqan kolxoznьŋ adьnь „Stalin" adlandьrdьlar.

Koj jaŋьdan jaşardь, vytyn kolxoznikler sьqьrlь, tavuqlь ve өtmekli olьp, ipek urvalar kijdiler.

Lejl'a aqşam oldьmь aştan soŋ "Jaş Quvet" ve „Jaŋь Dynija" gazetalarьnь oqumaqa tutuna. Oquqanlarьnь anasьna da hikaje ete.

Sovetler Sojuzьnьŋ gurlep ketken staxanov hareketi, eki ceti vajьrlarnen qaplanqan Tavdair kojinede jetti. Fide otavda ve suvaruvda virinçi staxanovcь Lej'a oldь. O, 7 parnik otav normasьnь 2 qat toldura. Işiniŋ kacetvosь da juksek.

Lejla:

— Men normamnь 3-4 qat toldurьrьm, tezden fide oturtuvda da 800 metr norma jerine 1600 metr qadar oturmaqnь qararlaştьram. Bu voş sөz degil, haqiqat olьr—dej.

Bu jьl vereketde oŋ. Lejla jaxşь calьşuvь netiçesinde alaçaq kelirlerinen vaşta evni janartmaqnь, kravat, divan, potefon almaqnь kozde tuta.

Evet kojniŋ medenijeti de jukseldi. Byjyk edevij aqşamlar, kinolar ola. Kino dediŋmi kojniŋ qartь, jaşь hepisi klubqa aqьşa.

Mьna bu jaxşь vazijet, vaxtь ve ceceklengen өmyr, Lejl'a kivi işlek qьzlarnьŋ calьşuvlarьna ruh vere. Kolxozda vөjle Lejl'alar daha coq.

Mьna olar: Pakize Emirova 35 terek capalav jerine 60 terek capalaj, Tonja Marmanova da Lejl'a kivi, onьŋ artьndan qalьşmaj

işte ceceklengen өmyrniŋ bir qac qьzь.

Izzetulla Emirov

---

qanlardan ajьrьp jollaqanlar. Seferova Sefahije, Avibullajeva, Avduramanova Zejnep, Asanova Sale ve digerleri—mьna vytyn vular kolxoz proizvodstvosьnda namuslu calьşuv sajesinde kolxoz masasasьna өzlerini tanьtqan ve ançaq vunьŋ icyn de kursqa jollanьlmaq haqqьnь qazanqan namlь qadьn ve qьzlardьr.

Sevgili vozdьmьz **Stalin** arqadaş „qadьnlar kolxozda vyjyk quvettir" dedi. Stalin arqadaşnьŋ vu kosterişleri esasьna kolxozlarda qadьn emegini teşkil'atlandьruv, olarnь jolvaşcь işlerge vidvigat etyv vojьnça coq işler japьldь. L'akin vu oqurda daha coq işler japьlmasь talap etile. Baqcasarajda calьşmaqta olqan kolxoz mektevi ve onьŋ kolxoz reisleri jetiştireçek kursь, kolxozlar icyn qadьnlardan jolvaşcь kadrlar jetiştiryv oqrьnda virinçi olaraq atьlqan adьmdьr. Şuvhesiz vu ileride daha zijade kenişletilir ve jyzlernen qadьnlarnь sotsialistij koj xozajstvosьna hazьrlap jollar.

Emirov U.

NURIJE—PARAŞYTISTKA

Sotsialistij vatanьmьznьn pek coq erleri ve qьzlarь patriotlarь aviatsija ve bu çymleden paraşytizm hareketinin aşьqьdьrlar. Vatanьmьzda bu hareketke qoşulmaqan hic bir jer joqtьr. Bytyn milletler emekdarlarь jaşlarь ve qьzlarь bu aşьqnen jana aviatsija ve paraşytizm texnikasьnь elde ete, koklerde quşlar kibi ucalar. Bu burzuazija çemijetinde olqanь kibi bizim jaşlьqta uçuz nam qazanmaq icyn degildir. Aviatsijaqa ve paraşytizm hareketine olqan bu sevgi, bu aşьq hic şubhesiz kommunistij partijaqa, vozdьmьz **Stalin** arqadaşqa, vatanьmьz Sovètler Sojuzьna, onь qorcalavqa olqan sevgiden potriotlьqtan esas alьp kelmektedir.

Jaşlarьmьz saqlam, çesur, qorquv bilmez qahramanlar olmaq istejler. Cynki bu kerek olqanda son tamla qanqa qadar sotsialistij vatannь qorcalamaq icyn pek kerek şart. Bunьn icyn de jaş patriotlarьmьzerlerimiz ve qьzlarьmьz aviatsija ve paraşytizm texnikasьnь menimsejler. Bunьn icyn de bytyn milletler jaşlarь arasьndan paraşytistlernin sajьsь kettikce arta bara....

* * *

Nurije Seitaçijevada jaş patriot. Nurije de aviatsija ve bu çymleden paraşytizm aşьqь:

— Men mutlaqa paraşyt texnikasьnь elde eteçek, paraşytnen sьcrajçaq ve paraşytistka olaçaqьm.—dep işke başladь

Nurije ogine paraşytiska olmaq vazifesini qojqan vaqьtta Aqmesçidte plan ekonomikij texnikumьnda (o, şimdi Gosplanda praktikantka olaraq calьşa) oquj edi... Oquvdada jaxşь kete edi.,. Bunьnnen beraber vaqьt tapьp aeroklubqa da qatnap **Vahapov** arqadaşnьn jolbaşcьlьqь altьnda paraşyt texnikasьnь elde etip başladь.

Vaqьtlar kecti. Nurije paraşyt texnikasьnь elde etti. Sьcramaqa vaqьt keldi. Kunlerden bir kun aprel ajь icinde saba daha her kes tatlь juquda olqanda memleketimiz komsomollarь, komsomolkalarь (Nurije de komsomolka), jaşlarь ozlerinin Bytyn Sojuz 10-nçь sjezdlerine qьzqьnlь bir surette hazьrlanqanlarь vaqtьnda Nurije ljotcik paraşytist Vahapov tarafьndan idare etilgen samaljotnьn kabinkasьna oturdь, havaqa koterildi ve 700 metr jukseklikten ozini havanьn boşlьqьna bьraqtь.

Nurije qorqmadan paraşytnen sьcradь, alqan vazifesini jaxşь eda etti.

Mьna endi Nurije paraşytistka. Hem o Qrьmda tatar qьzlarьndan birinçi paraşytistka!

Nurije bojleliknen komsomolça soz berdi, onь komsomolça da eda etti.

Nurije şaj ajta:

— Men aslь paraşytistka olmaq istej edim. Aeroklubqa qatnadьm. Onьn texnikasьnь elde ettim. L'akin men bunьnnen qalmaq istemejim. Men paraşytistka ljotcitsa olaçaqьm. Men bunьda japarьm.

Komsomolnьn Bytyn Sojuz 10-nçь sjezdinde VLKSM Merkezij Komitetnin sekretarь **Kosarev** arqadaş paraşytizm hareketi ve paraşytistler ve paraşytistkalar haqqьnda şojle dedi:

— Paraşyt sportь Lenin komsomolьnьn balasьdьr. Paraşytistler bizim qahraman jaşlьqnьn en jaxşь qьsmьdьr. Biz ileride de bytyn quvetlernen bu sportnь ilerileteçekmiz, cynki paraşytizm, byjyk prikladnoj qorcalav ehmijetine malik, onь, demir nervalar ve celik iradenen qavij, cьdamlь qorqu bilmez adamlar terbije ete.

Abduraman

ZORE

Zore doqqan 17 senesinin,
Al Oktavr tarixь jenişinde.
Beçeriklik, çesurlik, ceverlik var,
Onьn japqan, vaşlaqan her işinde.

Zore ajta quvanьp, kulymsirep
Şanlь jolqa özini salqanьnь.
Fizkul'turnik, otlicnik, udarnik dep
7 kere mukafat alqanьnь.

Mьna o dej:
— Men dostьm aqşamlarь,
Eser oquj, kop vaqьt jatmaj edim.
Hem her sefer, qacьrmaj vaqьt tapьp
Paraşytist dersine qatnaj edim.

Coq oqudьm men Lenin-Stalinni
Ezver bilem Puşkinnin eserlerin.
Nasьl etip ajtmajьm, anlatmajьm
Mana olar, taşlaqan tesirlerin.

Paraşytist mektevin men bitirdim.
Artьq endi sьcramaq qaldь mana,
Men onь da japarьm qahramança,
Vatanьmnь qorcalav maqsadьna.

Zore ajta, „Mutlaqa korermen"—dej.
Sьrtta Qutup denizi, buzlarьnь
Kim Kostermez, kim jazmaz, kimler sevmez
Mьna bundaj Oktavr qьzlarьnь.

Qrьmda tatar qьzlarьndan ekinçi paraşytistka Zore Abl'mitova arqadaş. Foto: M. Kats.

Harvij işnin sьrlarьn menimsegen
Komsomolka iş qьzь, iş sevdasь
Zoredajьn vinlernen sahivьdьr,
Bu jenilmez Stalin epoxasь.

Meçitova Ç.

Aqmesçidte 30 aprelde olьp kecken bahar bala bajramь kuninden bir koryniş
Resimde: 12-nçi tam olmaqan orta tatar mektevi taleveleri millij ojunь ojnajlar. Foto: M. Kats.

Vatan cecekleri

I

Kunvatьdan esken salqьn aqşam jeli jem-jeşil tereklerni sallap, şuvuldatьp, cөlnin jaraşьq qьrmьzь ceceklernin taze qoqusьnь hep kojge quvalaj. Kun qavuşqan edi. Kojdeki elektrik lampockalarьnьn jarьqlarь jьldьzlarnen kunleşe ediler.

Cevre-ceti vaqcalьqnen qoralanqan kolxoz klubьnьn janьnda qьzlar toplaşa başladьlar. Olar vyjyk bir sevginen radionьn nazlь-nazlь jьrlarьnь dinlej, şaqьldap kulyşeler.

Qьzlardan jipek anter kijgen birisi bir kokke bir de janьndaki Eminege vaqtь ve qara qaşlarьnь kerip, koz qьstь da, inçe sesnen jьrlamaqa başladь:

—Bugun ajnьn 14-di
Aqьz da sacьn kim өrdi aman
Өrdi ise jar өrdi aman
Isvat ile kim kordi,

Qьzlar Afizege:

— Jaxşь jьrlajsьn Afizecigim—dep onьn jьrьnь vegendiler. Jaşlar: Daha jьrlasanьz qьzlar—dep Afizeni rahatsьzlaj ediler.

Qьzlar vugun aqşam ne japaçaqlarьnь vile ediler. L'akin olar Xatiçeni veklejler.

Emine:—O şimdi kelir. Olar vugun işten kec qajtqan ediler, şunьn icyn kecikkendir—dedi.

Şu arada uzunça vojlu, qara qaşlь, jyzi azcьq sepkilli jeşil jipek anter kijgen, vejaz vatinkalь dylver Xatiçe keldi.

Qьzlar Xatiçe kelgeninen hepisi virden:

— Vaj dostьm seni veklep oturamьz, qajda qaldьn şu—dediler.

Xatiçe qьzardь ve sol qaşьnь ojnatьp:

— Vaqьşlanьz arqadaşlar. Vugun cөlden kec kedldik. Son anterimni ytyledim, potigimni temizledim, şunьn icyn azcьq keciktim; şimdi vizim vugunki planьmьz her keske velli. Vugun viz kolxozьmьznьn en qart kolxoznitsasь Gulsym qartanajnen veseda japaçaqmьz. O, qart coq şejler korgen. Vizler ise kecmişnin aqьr kunlerini kormedik. Qartanaj ise vizge өzlerinin jaşlьq vaqtьnь nasьl kecirgeninen tanьş eter. Bu vizim icyn pek qijmetli. Biz kecmişnin qara kunlerini vilmesek, şimdiki ceceklengen өmyrimiznin qadrini de vilmemiz.

Qьzlar komsomol komitetinin sekretarь Xatiçenin sөzlerini diqqatnen dinlediler. Ve şu jerden Gulsym qartanajqa ketken ediler.

II

O, evnin aldьnda otura. Nasьldьr bir şejler tyşyne, ojqa dala edi. O, qьzlarnьn soqaqta jьrlarьnь eşitti, diqqatnen dinledi. Şu arada qьzlar da onьn janьna keldiler de:

— Sel'am qartanaj—dediler.

— Alikim sel'am qoş keldiniz oturьnьz, balalarьm!

Qьzlardan birisi.

— Qartanaj sizin cьrajьnьz bir şej tyşyngeninizni dujdursa kerek—dedi.

Aqmeşçidte 31 Ma

Qartanaj tizinin astьndan bir kaqьt cьqarьp:

— Mьna bugun Emineden mektyp aldьm. Şunь oqup muqajam. Kelmegeni bir jьl oldь, pek saqьndьm. Tap Qazanda oquj. Evelde bizge: Qazan, Corabatьrnьn barьp ølgen jeri— dep ajtьp jyre ediler. Şimdi ise qьzьm Qazanlь oldь. Şunь ojlana da muqajam, balamnь saqьnьp tyşynem.

Xatiçe:

— Joq siz ona tyşynmeniz. O, bu jьl bitire. Kojimizge doktor etermiz, başqa tarafqa jollamamьz—dedi.

Xatiçe koksinde GTO znacogьnь tyzetip, şen jyzini qartanajqa cevirip:

— Işte, bizim qьzlar, siznen søjleşmege keldiler. Sizin jaşlьq kuniniz bizim icyn pek meraqlь. Siznin o, kecmişnin aqьr kunleri haqqьnda hikajelerinizni dinlep kecmişnin cyryk qara kunlerine nefret aşlajmьz— dedi.

Qartanaj quvana, kule Onьn kozlerinde quvanc şavleleri jьltьraj, diger taraftan da øzinin jaşlьqьnь xatьrlap muqaja, kozlerinden quvanc jaşlarь tьqьra edi. O, byryşyk jyzini çьjьrьp:

— Saq olьnьz evl'adlarьm. Biz kibi qartlarqa sajqь kostergeniniz icyn pek qūvanam. Siz bizim jaşlьq kunimiznin ne daj keckenini ajtmamnь istejsiz. Ajtajьm balam.

— Bizim jaşlьqьmьz xorlьq edi. Sizin jaşlьqьnьz ceceklene, siz jurtumьznьn ceceklarisiz. Mьna, biz beş doqmuş edik, anam xasta, babam koj pomeşciginde calьşa edi. 10 jaşьndan bajnьn qolьnda aşxana xьzmetinde calьştьm. Aqşam hepimiz, pençereleri parlanqan, cullarnen tьqьlqan, qaranqь evimizge toplana da jarьn ne aşarmьz dep tyşyne edik.

O, cillenin quvetli kuneşi ile janqan, sararqan ølenlernin cьplaq pьtaqlarь kibi olьp qalqan anasьnь koz oginė ketirip:

— Anam xasta. Dьm evnin icinde çiger xastalьqь, „cexotka" xastalьqьndan turmaj jata edi. Biz aqşam bavamьz evge kelgende:— bavaj-bavaj, biz acmьz da, tojmadьq—dep onь sarьp ala aqlaşamьz. Anam zavallь jatqan jerinde biznin aqlaşqanьmьznь kore de, temelli daha xastalana, jyreginde qahr-qasevetler ørymcek juvasь kibi juva japalar.

— Evimizde oturmaqa bir minder nedir o da joq edi. Taşqa qonmaqa bir tavuqьmьz bile joq edi. Bir kun anam jatqan jerinde meni caqьrьp:—„Bir tişlem et tap da ketir da qьzьm"—dedi. Men bajnьn evine sofradan qalqan bir kesek etni tez-tez çevime tьqdьm. Bunь baj bike korgen eken. Çirenc sesinen:

— Vaj „xьrsьz mьşьq" sen ne japajatьrsьn?—dedi.

Men:

— Anam bir kesek et istej. Şunьn icyn aldьm— dedim.

Bunьn icyn o meni qalaqnen şişirdi. Çьlajçьlaj evimizge qajtьp keldim de, anamnьn bojnuna sarьldьm, cuqurlanьp, aqijьp qalqan kozlerinden øptim, øptim de koksine başьmь salьp saqlьqьnь istedim.

— Babam da zavallь, ne japaçaqьnь bilmej. Bir kun baj ona işke kec kelgensin dep pek darьlqan, ørme qamcьnen koteklegen. O. za-

(Sonь 10-çь sahifede.)

emonstratsijasьndan bir koryniş

Foto M. Kats.

Mart 19-zda olɑan Jalta rajonь kolxoznitsalarь-staxonovçьlarьnьŋ soveşcanijesine iştrak etken Degirmen koj „Kirov" kolxozь 2-nçi tytyn вrigadasьnьŋ вrigadiri Ajşe Açieva arqadaş.
Foto: M. Kats.

1936-nçь jьlь Mart 19-da olɑan Jalta rajonь kolxoznitsalarь-staxanovçьlarьnьŋ soveşcanijesine iştirak etken Qьzьltaş koji „7-nçi Sovetler sijezdi kolxozьnьŋ kolxoznitsasь Akimova arqadaş.
Foto: M. Kats.

---

vallь şaşqanьndan aɑac parlaɑan вaltanь alɑan da:

— „Men siziŋ zulumьŋьzdan вьqtьm, вu dynja вizler icyn xorlьq dynjasь" degende, өzini вaltanen urup өldireçekte, ьrɑat arqadaşlarь tutqanlar, ama вaвam şundan soŋ sav olmadь, өldi, Kecikmej anam da өldi. Biz вeş evl'ad өksyz qaldьq.

Qьzlardan вiri:

— Ja siz soŋ ne japtьŋьz—dedi.

— Ne işlejçekmiz. Halьŋ вelli, вajnьŋ qolьnda calьştьq. Qardaşlarьm da вiri-вirinin artьndan өlip kettiler. Men вyjygen soŋ вir faqьrɑa qoçaɑa cьqtьm, o zavallь da çenkte өldi. Bir evl'adьmьz oldь, onь da „ofitserler" astьlar. Ana o kunler şaj edi. O kunlerni xatьrlajçaq olsaŋ, jyregiŋ derja kiвi taşa өziŋni tutamajsьŋ.

— 70 jaşьndam, l'akin вalalarьm, men вizim hukumetimiz qurulɑan soŋ dynjaɑa keldim.

Qьzlar onьŋ hikajesini вyjyk sevginen diŋlediler. Bazьlarьnьŋ kozlerinden jaşlar da tьɑьrьp kete edi. Qьzlar:

— Jetti saɑ olьŋьz, jyz jaş jaşaŋьz qartanaj—dep onьŋ jyregini jumşatmaq istediler.

O, Afizeniŋ koksindeki znacokka вaqьp:

— Qьzьm вu nasьl şej? Şaj jaraşьq—dedi.

— Bunь eŋ jaxşь nьşan atqanlarɑa вereler. Tyfekni jaxşь etsaŋ, guzel ursaŋ вu znacoknь вaɑьşlajlar.

Qartanaj kuldi, tyfek atsaŋ... jaxşь вalam.

Xatiçe:

— Sizini azcьq rahatsьzladьq. Onьŋ icyn вaɑьşlarsьz qartanaj. Savlьqnen qalьŋьz qartanaj!—dedi.

Sulejman Emirov

Anajnьn quvancь

Olar Hakimeni quvancnen qarşьladьlar:

— Vaj dostcьqьm, xoş keldin-dediler ve sarьlьştьlar. Jьllarnen koryşmegen, tuvqan ananьn balalarь kibi өpyşip-өpyşip tojalmadьlar.

Hakime bir jьldan berli kormegen anasьnь kormege aşьqtь. Cemodancьqьnь saq eline sarqьtьp tuttь da:

— Ketem—dedi. Qьzlar da onь ozqarьp Hakimenin anasьnьn evine bardьlar.

Anaj, koryşyv daqqasь şaştь. Hakimenin sel'amьna bile çevap beralmadь. Bir jьldan berli tanьlmaz surette өsken qьzьna baqtь-baqtь da sonra şu daqqasь Hakimenin jaşlьq devrini, onьn babasьnь xatьrladь.

— Vaj balam, senin bu baxьtlь zamanda işlek-oqumuş qьz olьp cьqqanьnnь, bu baxьtlь, şen jaşavnь baban da korgen olsa ne olьr edi—dep jaşlь kozlerini oqaladь.

Anaj qьzьnьn janьna kelip ondan bir coq Moskva xaberleri soradь. Hakime korgen bilgenlerini hepisini hikaje etti.

— Ebet anaj Meskva byjyk şeher, anda japьçьlqnь ajtuvnen bitirmek mumkyn degil.

Anaj da koj xaberlerini, hepisini ajttь:

— Işimiz jaxşь qьzьm, jaşajьşьmьz kercekten baxtlь oldь.

„Kelgen" xaberini kojde coq kişi eşitti. Jaşlar qьzlar, Hakimenin aqranlarь ve qomşu qartlar keldiler.

Kelgenler anajqa xajьrlav ajttьlar.

Tьnclьqnь bozьp laf ustasь Erzade apte sөzge başladь:

— Ajsa Nefize aptem, bir zamanda Hakime de bir ufaq qьzcьq edi, şimdi ise... Ja onьn aqasь Sejtlөman qaripcik şu jaşlьqьnda çenkke ketken son qajtmadь daha... Bizim Sejtvelimiz kene şaj, sabicikler—dedi ve zijade ajtalmadь. Boqazьna bir şej tьqьlqan kibi toqtaldь da qaldь. Kozleri ise torlandь, Anaj da qozdь.

— Ax...--dedi—o façialь kunler kimsenin aqьlьndan cьqmaj, niçe anajlar ve babajlar өzlerinin çandan sevip jaratqan evl'atlarьna, kemirmege bir tilim өtmek qazanmaq ymidi ile azmь geçelerini juqusьz kecirdiler? Azmь emek sarf ettiler? Niçe kunler ac, cьplaq jyrdiler, axьr sonь evlernen tolu evl'atlarьnь qara өlymge baqьşladьlar.

Anaj өzinin uzun bojlь qьzьna ve onьn aqranlarьna baqьp baqьp tojalmaj. Şu arada babajnь da xatьrlaj:

— Biz coq baxtlьmьz, dynja quvancь şen jaşav koremiz, ja baban sav olьp bөjle baxtlь şen jaşavnь o da korgen olsa ne olьr edi dej ve qartlьqьndan byryşken janaqlarьndan tьqьrqan jaş daneciklerini sile. Etraftakilerge baqьp sөzine devam ete:

— Siz zamanьmьznьn cecklerisiniz balalar!— O bizim jaşlьq devirlerimiz de bizni kopek balasь jerine sajmaj ediler. Men Xatiçe xanidө ьrqat olqanda cekken zorluqlarьmnь өzim bilem. Bir kere onьn balasьnь aqlatqanьm icyn 10 cubuq aşaqan edim, urqan jerleri qьzarьp cьqqan edi, son nasьl xatьrlamajьm?

Erzade apte lafnьn başьnь өzi başlap sonьnьda:

— Ajdь Nefize biz endi baxtlь өmyrde jaşajmьz. Qьzьn byjydi, өsti, oqudь, bilgili oldь. Ajdь bularnьn maxraçьna bizge bir qajmaqlь qare pişirci—dedi. Anaj quvancьndan kuldi:

— Pişirejim da Erzade, qoşsefaqa keldiniz—dep çezbesini suvnen toldurdь da primus ystine qojdь.

Revolytsijadan evel bir stakan sytni tamaq cyn kojni dolanqan ve tap sonьnda kojnin baj bikelerinden soguş aşap qajtqan Nefize şimdi sьqьrlь oldь, istegenini aşaj ve ice. Mьna bular hepisi sevimli vatannьn celik partijasьnьn, onьn jolbaşcьsь **Stalin** arqadaşnьn baqşьşlarьdьr. Kolxoznьn en jaxşь staxanovçьsь Nefize apteni patefonnen mukafatlaqan ediler. Hakime patefonnь qurup tatlь-tatlь caldьrmaqa başladь.

Hakime qьzьştь. Evnin ortasьna cьqьp başta өzi ojnadь.

„ Nefize apte de ojnasьn!" teklifleri oldь.

Anaj teklifni qajtarmaj, qьzь Hakimenen birlikte ojnaj, hem jaxşь ojnaj.

— Menim quvancьm ajtuvnen bitmejçek. Men bu baxtlь jaşavqa, bu baxtlь jaşavnь jaratqan partijaqa ve onьn jolbaşcьsь byjyk Stalin arqadaşqa teşekkur dejim—dep jerine otura. Anaj quvana, anaj şenlene.

Izettulla Emirov

Eki hikaje

Hikajege başlajmьz. L'akin, sajqьlь oqujьçь, başta sizge bir şejni bildirmek istejmiz: siz, ebette öz ömyrinizde, jaxşь, tavlь olьp ösken baqcanь rast ketirgendirsiz. Siz, ebette öz ömyrinizde bu baqcada bir minsiz olьp ösken jaxşь lezetli alma, jada armutnь aşaqandьrsьz. Biz, buna hic de şubhe etmejmiz. Bөjle daqqalarda insannьn jyregine, çanьna ne qadar jaxşь, rahatlьq ola! Asьl başqa tyrly olmaq da mumkynmi endi?

Adeti yzre, jaxşь, ceber jazьlqan eserlerni de, bөjle jaxşь olьp jetişken mahsulqa uşata turqanlar. L'akin, sajqьlь oqujuçь, bizim bu parcamьzdan bөjle şejler qьdьrmanьz. Sizden riça etemiz. Biz jazьçь da, şair de degilmiz. Biz, janь kolxoz qurumьnьn, janь jetişejatqan, janь ömyr korgen janь-janь qьzlarьmьz. Biz, bu hikajeni bir ananьn, bir qьznьn aqьzьndan eşitip, ve bazьlarьnьn da doqrudan-doqru özimiz şahidi olьp jazamьz. Mьnda hic bir ujdurma, hic bir artqac söz joqtьr. Hepisi eşitkenimiz, korgenimiz ve bizim fikirlerimiz. Şaj olqanda sizge ekinçi bir riça daha: bu hikajeni sonьna qadar oqu, ve bizge öz fikirlerinizni bildiriniz. Mьna, sajqьlь oqujuçь, biz başlajmьz.

I. Anaj ajta

Kecken kunler baxtlь olqan olsa, sizge baqar da başьndan sonьna qadar ajtьp cьqar edim. L'akin qara kunlernin nesin ajtaçaqsьn? Qara kunni xatьrlap, jyrekni qaltьratmaq nege kerek? Men kecmişni ajtьp, juregimdeki quvancnь bulandьrmaq istemejim. Asьl tatlьqa aççьnь denişken tapьlьrmь? Joq. Bunь kimse de istemez. L'akin, men ne de olsa sözimni keri qajtarьp alaçaqьm. Bu—tatlьnь aççьqa denişmek istegenim icyn degil de, aççьnь xatьrlap, tatlьnь daha da tatlь etmege istegenim, onьn qadrini, qijmetini daha da zijade bilmege istegenim icyn.

Mьna, men qorantada 9 oqlannьn icinde bir qьz olьp östim. Baştalarь erke edim. Mana ana, babamnьn: „Merzije, Merzije" degende, eki qolь jeki jaqta qala edi. Meni seve ediler. L'akin, bu menim tek bir baqrьmnь kotergenge qadar edi. Meni 12, 13 jaşьnda artьq qьzlar sьrasьna kecirip, evge qapap başladьlar. 15 jaşьnda ise özimnin xaberim olmadan nьşanladь ve 3 ajdan son tojьmnь ettiler.

Men, nьşan xaberini eşitken kuninden, nьşanlьmnьn evine barьp kirgenge qadar koz jaşlarьmnь qurutmadьm. Jalvarьp babama bardьm, o meni ijteklep sөgip, quvup jiberdi. Anama bardьm, o meni quçaqьna alьp menimnen beraber aqladь ve mana özinin de 12 jaşьnda aqajqa cьqqanьnь ajtть.

Men, nьşanlьmnь jalьnьz perde icinde onьn evine barьp kirgende kordim: o, 44—45 jaşlarьnda iri, mazalь bir erif edi. Men onьn janьnda jaş bir qьzcьq kibi qaltьrap turam.

Arasь bir jьl kecti. Men artьq bir balanьn anasь oldьm.

Arasь 6 jьl kecti men 6 balanьn anasь oldьm.

Jьllar kecti bir balamnь evlendirdim.

Jьllar kecti. 5 balanь mana qaldьrьp aqajьm qara topraqnь japьndь.

Jьllar kecti. 5 balanen men kolxozqa kelip kirdim.

Men mьnda byjyk qьzьm—Zulixanь mektepke, qalqanlarьnь da jaslige berip özim kolxozda calьştьm. Kolxoznьn bergen xьzmetini temiz, vaqtьnda japmaqa tьrьştьm, hem de japtьm.

L'akin, şaj da olsa, kecmişnin mana qaldьrьp ketken mirasьnь—çahillikni bir kereden bitirip olamadьm. Menim fikirimni nasьldьr, anlaşьlmaqan, jalьnьz xajallar kemirip turdь. Men, qьzьm Zulixanьn aqajqa cьquvь haqqьnda tyşyndim. Men bu vaqьt öz-özime: „Endi vaqьt bizimkidajьn degil. Endi evlenseler de xorluq joq. L'akin, aqajnь özim tapьp berejim. O jaş"—dep tyşyndim.

Kunler kecti. Men Zulixanь mektepten alьp nьşanladьm...

II. Qьz ajta

Bir kun aqşam mektepten qajtqanda (men 6-nçь sьnьfta oquj edim) anamnьn, meni nьşanlaqanьnь anladьm. Bu menim ystime qajnaqan suv kibi tokuldi. Men bir kereden hem piştim, hem yşydim. Ne japaçaqьmnь bilmeden, kozlerimni torlandьrьp anamnьn janьna barьp oturdьm:

— Anaj, sen ne japasьn? 16 jaşьnda menim jaşlьqьmnь xarap etmek istejsinmi? Men daha

jaşım anaj, men oqumaq, bilmek istejim. Aqaj kerekte özim de taparım, anaj. Sen ne japasın?—dep, onıŋ kozlerine baqtım. Coq şejler korip kecirgen qajqıl, l'akin şimdi tınc kozlernen, jaş, daha hic bir qahr qasevet kormegen torlanqan kozler biri-birine baqtılar. Men özimni tutıp olamadım. Aqladım. Anam, menim kozlerime baqıp:

— Sen ne ajtasın şu? Şimdi aqajqa cıqmaq—bu xorluq degil. Xorluq—bizim kunimizde edi. Men kecmişni de kordim, şimdikini de bilem. Eger meni anam dep sajsaŋ, menim evimden cıqıp ketmek istemeseŋ—sözimni tut. Men seniŋ anaŋım. Seni österdim. Saŋa kore qac kolmek artqac tozdırdım. Sözimden cıqmajçaqsıŋ—dedi.

Bu şaj qaldı.

Bir kun geçe emçemnen Xaliq adlı çahil, esli bir jaş bizim evge keldiler. Men Xaliqniŋ menim nışanlım olqanını, ve şimdi meni alıp ketmege kelgenini anladım. Jarı geçe vaqtında anam kelip meni ujantti:

— Zulixa, ajda tur, keteçeksiz--dedi.

Men:

— Onda menim jalıŋız ölym kete bilir, men ketmem—dedim.

Anam:

— Ketersiŋ—dedi.

Men:

— Ketmem—dedim.

Men bu jerde ilki olaraq anama qarşı turdım ve şu jerden Fatma tatamnıŋ evine qacıp kettim. Men, bir bucuq ajqa qadar onıŋ evinde oturdım. Sabaların—calışıp, aqşamlarını—koz jaşnen kecirdim.

Bu işten, başta menim jaqın dostım Usnijeniŋ xaberi oldı. Soŋ o, komsomol teşkil'atına barıp jetişti.

Bu vaqıt, rajonda qadın qızlar sljotı başladı. Komsomol teşkil'atı, menim nışan meselemni sljotta cıqıp ajttı. Komsomolka qızlar kelip, bu xususta anamnen laqırdı ettiler. Ona nışannıŋ zararlıqını anlattılar. Başta anam baş bermedi. Soŋ jaşlıqqa teslim oldı. Olarnıŋ ajtqanlarına rázı oldı.

Işte, işke koj komsomolınıŋ, komsomolka qızlarnıŋ kiryvineŋ, men nışandan öz başımı qurtara bildim.

* * *

Mına, bizim Duvankoj komsomol teşkil'atında sijasij togerek, edebijat togeregi, GSO-qa norma beryv togeregi, ve başqa togerekler calışalar. Bularnıŋ qajsı birine barsaŋız, barıŋız, ondaki jaşlarnıŋ, qızlarnıŋ arasında siz mutlaqa kokregine KIM znacogını tyregeŋ Zulixanı da rast ketirirsiz. O, hic bir togerekten qalmaj—onda aktiv iştirak ete.

Mına, aqşamları boş vaqıtlarda kolxoz klubına, jaşlar, qızlar toplana—ojnaj, kule, şenleneler. Siz olarnıŋ arasında da jyzi kulip, gullenip turqan Zulixanı ve onıŋ anasını korersiz. Böjle vaqıtlarda Zulixanıŋ anası da jaşlar kibi ortaqa cıqıp ojnaj, kule ve ara-sıra da mına ne dej:

— Bilmemek ajıp degil qızlar, bilmege istememek ajıp. Ebet, men de o vaqıtta bilmedim. L'akin endi anladım. Sav bolıŋız. Endi anladım.

* * *

Mına, qac ajlar evelsi bizim kojde olıp kecken bu nışan meselesi, kojdeki jaşlıq arasında byjyk hareket doqurdı. Bu komsomol teşkil'atınıŋ qızlar arasında calışuvqa diqqatını bir qat daha arttırdı. Bu jaşlarnıŋ, qızlarnıŋ arasındaki olqan muhabbetni bir qat daha arttırdı. Şimdi komsomol teşkil'atına 6 qız daha komsomolqa qabul olundı. Şimdi 30 komsomol qızlarımız bar. Olar kolxozda mesul' işlerde: brigadir, zvenovod, komsorg, vazatij olıp calışalar.

* * *

Mına sajqıl 'oqujuçı, biz hikajemizni bu jerde bitiremiz. Sizge bizim janı kolxoz kojiniŋ qızlarından sel'am!

Jazqanlar: **Usnije Ummetova**
Zulixa Mustafajeva
Razije Fazilova
Urije Mustafajeva.

Xuçur kim?

Asan pecel evge kirgeninen japma quvanclь juksek sesnen:

— Sel'amalejkim, bizde keldik!—dedi. Cemodanьnь qarь janьna qojdь. Qadьnь, ona suvuq bir baqьşnen:

— Qoşsefa keldiŋ—dedi. Oturqan jerinden qьbьrdamadь. Bu sөzlerni өjle bir tarzda ajttь ki, sesinde şaqadan pek mьsqьl coq edi. Pecel ise bunь anlap olamadь. Өziniŋ tyşynçelerinen meşqul olqanьndan, muzejde eski zaman şejlerini baqьp jyrgen adamdaj ajatnь, soŋ evniŋ her eki odasьnь kozden kecirdi. Bundan soŋ qadьnьnьŋ janьna keldi, kartozьnь cьqarьp kuler jyznen uzattь. Bu, onьŋ ilerideki laflarьna başlamaq, qadьnьnь sьnamaq icyn japьlqan bir teçribe edi. Qadьn ise өzini sьqmaj, kartozьnь pençereniŋ icine atьp taşladь. Pecel „tyşyngenim doqru, başqasьnь tapqan eken... toqta men sana kosteririm"—dep tyşyndi. Өziniŋ tel'aşьnь dujdurmamaq icyn acuvnen, başьnda pek sijrek qalqan saclarьnь sьjpadь. Daha nasьl hareket etmekni kosterip olamaqanьndan vaqьt kecirmek icyn etrafqa baqtь. Kitap şkafь jerinde, kitaplar jerinde. Jazь stolь jerinde. Dьvardaki resimler de jerinde. Nasьl başlajçaqьnь qararlaştьrqan soŋ:

— Menim bөjle toqtamaj baqqanьm neden,— onьŋ janaqlarь jengilden allanьp jalan ajtqanьnь xaber berdiler—6—7 aj. Saqьndьra. Ekspeditsijada eski evlerniŋ temelini qazmaqtan başqa ne bar? Saqьndьra.

Qadьnь bu sөzlerni eşitkende şaqьldap kulejazsa da, tek pek jengilden kulymsiredi, indemedi.

Pecel ajtqan sөzleriniŋ belli bir netiçe bermcgenini korgen soŋ өziniŋ şekkiniŋ doqru olqanьna daha pek qandь: „Menim qaldьrьp ketken aşajьtlarьmnь kimsi kimlerge aşatqandьr" dep tyşyndi.

— Kileriniŋ anaxtarьnь berci—dep qadьnьna qolunь uzattь.

— Her vaqьtki jerinde.

Pecel anaxtarnь taptь, kilerge kirdi. Qaldьrьp ketken jaşciklerine janaştь. Kolbas, jumurta, maj, penir—hepsi jerli-jerinde. Tek kolbaslarnьŋ ystleri aqarqan. Penirniŋ sujь da kuflengen. Majnen jumurtalar өzlerini sьqqanlarь joq. Pecel bir kolbas togeregini aldь, qoqladь. Kene de jerine qojdь. Jumurtalarnь qarpuz sajlaqandaj certip, certip baqtь. Pecel „lafqa jol acьldь" tyşynçesinen qajtьp evge kelip kirdi. Qadьnьna kulymsirep baqtь.

— Men joqta ne aşadьŋьz ja? Kilerde bir şejge toqunulmaqan da!

Qadьnь onьŋ her ajtqan sөzinde ille bir gizli fikir olqanьna alьşьp qalqanьndan:

— Bir şej de aşamadьm. Aqьzьmь jelge actьm—dedi.

— Necyn aşamadьm dejsiŋ. Ja bala qajda?

— Sen balanь qapьdan kirgeniŋnen sorajçaq ediŋ. Endi nege şaşьp qaldьn?

Pecel bir şej ajtmadь. Aqьzьnь jumdь. Inçe dudaqlarь bile qajьp olьp kettiler. Aşaqa tykyrse saqalь, juqarьqa tykyrse mьjьqь der edik olar da joq. Aşaqьda kucycyk saqal tyві, juqarьda ise kertmedaj conqajьp turqan burunь bar.

— Men onь jaslidedir dep tyşyndim. Onьŋcyn soramadьm. Qajda?

— Kojde...

— Şukyr. Tap qorqtьm. Men onь barьp ketiririm. Ja sen ne aşadьŋ?

— Sьjraqlarьmь aşadьm.

Pecel bu sөzni eşitkende az qalьp: „borcqa qac ruble aldьn?"—dep baqьrьp jibereçek edi. Qadьnь devam etip

— Calьştьm—aşadьm dedi..

Asan Pecel bu sөzlerni eşitken soŋ borc qorqusь daqьlьp derin bir kokys kecirdi. L'akin ona başqa bir mana bermek icyn:

— Vaj... tap calьşьp başladьŋ—e. Bugalterge barqan olsaŋ o para berir edi—dedi.

— Sen dovernost qaldьrqan olsaŋ berir edi.

Pecel ketken sajtьn өziniŋ qabahatlarnьŋ ystini acьlqanьnь korgen soŋ, lafnь başqa jaqqa burmaq icyn, almaj, bermej:

— Bizim mьnda qac kunlyk aşajtьmьz bar. Sen bir qac kunler evde pişirip tur. Men o jaqqa bu jaqqa capqalajьm— dedi.

Başta o, bu sөzni başladь da guzel nastrojenijesi olqanьnь anlatmaq maqsadьnen şamarnen qursaqьna urьp—teminat"—dedi. Qadьnь Pecelniŋ sersemdaj sacmalaqanьnь korip şaqьldap kul'di. Pecel „qadьnnьŋ acuvnьŋ ogini aldьm"—dep tyşyngenci qadьnь:

— Oj sersem, qajda capqalajçaq olasьn?— dedi de devam etti—kartocka өldi. Paran olsьn, tykanlarda her şej bar. Bu sөzler pecelnin başьna buzlu suv tokylgendaj tesir etti.

— O, pek jaxşь!...

Qadьnьnьn pek qattь darьlqanьnь qararlaştьrьp ekinçi odaqa kirdi. Çebinden paralarьnь cьqarьp birer cervonstlarnь ajrь, ekişer cervonstlarnь ajrь, ycer cervonstlarnь da ajrьça sьj pap, sьjpap desteledi, Sber knizkasьnь cьqarьp onьn icine ufaqlьqlarnьn az qьsmьnь saq, coq qьsmьnь sol çebine qoldь. Odadan cьqtь.

— Men bir amamqa barьp kelmesem olmaz. Kirlendim, paslandьm qaldьm.—O çebinden 5—6 kumyş qadar para cьqarьp stol ystine qojdь makaron, soqan, qartop alьrsьn. Qalqanь da jarьnqa masraflьq. O bir kunge jarьn buxgalterden alsam beririm—dedi.

— Başta bu paralarnь alьnьz Pecelov arqadaş o sizge kerek olьr. Ekinçide qajtьp jyrmege zahmet etmeniz. Mьnavь kaqьt sudnьn aliment haqqьnda qararь. Asьl ekzempljarь buxgalterde. Mьnavь biri de sudnьn kvartira haqqьnda qararь. Alaçaq şejleriniz olsa jarьn, o bir kun çedvelini hazьrlanьz. Tez bir usta tapьnьz da mьnavь orta qapьnь qapatьp ojaqtaki koridorqa өzinizge qapь actьrьnьz.

Pecel nege oqraqanьnь birden qararlaştьrьp olamadь. Kozleri torlandь.

— Bu ne icyn? Nede quçur adamsьn.

— Quçurь-muçurь joq. Evde, cet kvartirant kiraçь kibi jaşaqanьn icyn, 6—7 aj tьşta jyrip balanь tyşynip onьn icyn bir kapiklik iş japmaqanьn icyn. Her vaqьt çebinde destenen, knizkanda jyzlernen kumyş paran olьp, bizni tilenci kibi xorlaqanьn—icyn. Pecel vaj bu menim para sajqanьmnь korgen eken dep qorqtь. Qojun cebini baqtь—biz senden ajrьlqanьmьz icyn actan өlermiz dep bellemel Balaqa senden alьnaçaq aliment jeter, jetmese fabrikadan qazanqanьm balaqa da, өzime de jeter.

Pecel, aliment, paranьn jetişeçegi haqqьnda sөzlerni eşitkende aqьlь qarьşa jazdь. Paraqa olqan sevgisinin janьqьndan aqlap qadьnьna taba keldi. Qadьnьnьn:

— Endi kec... Aqlav fajda bermez. Men sana esir degilim... Erte jarьq aqьlьn topla—demesi onь toqtattь. Pecel cemodanьnь aldь ekinçi odaqa qojdь, qapьnь bekledi. Cьqьp ketti.

Ekinçi kuni plotnik bytyn kun evde qapь japmaqnen oqraşqanda Pecel bajaqь capqaladь.

Capqalav fajda bermedi. Sudnьn qararь qattь edi. Aqşam janь qapьdan kelip өz odasьna kirgende өzinin obalar ystinde eski zaman xalqlarьndan qalqan taş kibi jap janqьz qalqanьnь his etti.

Qomşu oda da ise anasь өz balasьna tatlь maqamnen, mul'ajьm sesnen janь bir jьr jьrlaj edi.

Altanlь

Majьs 1-ge Aqmesçid 13-nçi numyne orta tatar mektebi talebelerinden 150 talebe BGTO-qa norma berdi

Resimde: 6-nçь sьnьf talebesi Akimova Zekije normalardan biriçini bere. Foto: M. Kats.

Vracnьn tevsijeleri

Aşamaq meselesini nasьl doğru teşkil'atlandьrmaq mumkyn?

Byjyklernin aş aşavnь teşkil'atlandьruvlarь şu jolnen olmalьdьr:

1. Aşnь qararlaştьrьlğan vaqьtlarda aşamaq kerek. Proffessor Pevzner şöjle ajta: saba aşnь jaxşь aşamaq ve onda et, penir ve diger fajdalь produktlar olmaq kerektir; kunnin ortasьnda (iş vaqtьnda) ekinçi zavtrak japmaq kerek, bu jengil produktlardan olmalьdьr. Işten son pek toq tutğan obed japmaq kerektir, dej. L'akin bu kosterilgen saatlar mutlaqa şart degildir. Siz onьn saatlarьnь deniştire bilirsiz. L'akin aş aşavda belli bir nizam olmaq ve o qojulğan nizam sonьna qadar tutulmaq kerektir.

2. Aş aşaqanda, pek tьnc oturmaq, javaş aşamaq, jaxşь cajnamaq, gazeta, jaxut kitap oqumamaq kerektir. Bularnь japğan adamnьn saqlьğь şubhesiz buzulmaz. O adamnьn calьşuvь da, rahatlanuvь da, juqusь da jaxşь olьr.

Tytyn icyvni nasьl taşlamaq mumkyn?

Bunьn icyn başta, tytynni taşlajçaqьm degen qattь qararğa kelmek kerektir. Hem tytyn icyvni bir kereden taşlamalь. Özindeki tytyn icyvni taşlav qattь qararьnьnь daha qavileştirmek icyn, tytyn icyv ve onьn zararlarьnь kozge alьp: „tytyn icyv mana mьna böjle zararlar ketirdi, iştam olmaj edi, balğam tykyre edim, ama tytyn icyvni taşlağan son iştam acьldь, az oksyrem, balğam tykyrmej başladьm, guzel juğlajьm"— dep öz özine jyrek bermek kereksin.

Bazь vaqьt, tytyn icyvni taşlağan adamlar özlerinin jyrekleri urğanьnь şikajet eteler. Bu vaqьtlь bir hal olьp, pek tez kecer. Tytyn icmek her kescyn zararlьdьr, onь taşlamaq her kescyn kerekli bir iştir.

Tişlerinizni saqlanьz!

Tişleriniznin saqlam ve guzel olmasьnь isteseniz şu adij qaidelerge reajet etiniz:

1. Tişlerinizniq temiz turmasь ve aqьzda aqьr qoqular olmamasь icyn, aqşam ve saba tişlerinizni mutlaqa tiş cötkysi ve poroşoknen temizleniz.

2. Saba ve her aştan şon aqьznьznь talьq suvnen cajqanьz.

3. Aşnь jaxşь cajnap ve her eki taraf tişleriniznen aşanьz.

4. Tişlerinizni hic bir vaqьt inelernen qarьştьrmanьz.

Xastalьqnьn ogini aluv, onь tedavij etyvden her vaqьt lengildir, onьn icyn analar öz balalarьnь mutlaqa jьlda 2—3 kere tiş doktorьna kostermek ve özleri de jьlda 1—2 kereden az olmamaq şartьnen tiş doktorьna korylmek kerekler.

Difterijanen nasьl kureşmeli

Difterija juqunclu xastalьqtьr. Onьn mikroplarь bar ve mikroplar insan organizmne kirse, o adam xastalana. Difterija mikrovь en zijade insannьn burnь nda ve boğazьnda ola. Aqsьrğan, oksyrgen, kul'gen, laqьrdь etken vaqьtta xastanьn tykyrykleri havağa uca, qarşьndaki adamğa ve eşjalarğa atьla. Onьn icyn nefes alğanda da onьn mikrovь olğan eşjalarnь qolьna alğanda da difterijanen xastalanmaq mumkyn. Difterijanen en zijade balalar xastalanalar. Balalarnь ondan qorcalamaq icyn en jaxşь vasta—**aşlavdьr.**

Aşlav ne demektir? Difterijanьn mikrovь insan tenine kirmekle, zeherlep başlaj. Onьn zeherine Toksin dep ajtalar. Bu toksin qanğa qarьşьp bytyn organizmni zeherlep başlaj. Bu zehernen kureşmek icyn insannьn organizmi toksinge qarşь--antitoksin degen bir zeher işlep başlaj. Eger bu antitoksin coq işlense, coq olsa, o vaqьt adam jaxşь ola, eger az olsa o vaqьt xastalьq jene. Eger saqlam adamnьn tenine difterija toksininden az bir miqdar septirilse, o vaqьt onьn qanьnda antitoksin işlenip başlaj ve o adamğa bir daha difterija xastalьqь juqmaj. Işte buna aşlamaq dejler. Aşlav insannь difterija xastalьqьndan qac jьlqaçek qorcalaj. Aşlavnь her balağa japmaq kerektir.

ƵURNALNEŊ BU NOMERINDE:

		Sahife
1.	* * * Teşkil'atlь xalqnьŋ bajramь	1—2
2.	**Emirov U.**—Kolxoz kadrlarьnь hazьrlav mektebinde	3—5
3.	**Izetulla Emirov**—Ceceklengen ömyrniŋ baxtlь qьzь	5
4.	**Abduraman**—Nurije-parasytistka	6
5.	**Meçitova Ç.**--Zore	7
6.	**Sulejman Emirov**—Vatan cecekleri	8—10
7.	**Emirov**—Anajnьŋ quvancь	11
8.	**Usnije Ummetova**—Eki hikaje	12—13
9.	**Altanlь**—Xuçur kim	14—15
10.	* * * Vracnьŋ tevsijeleri	16

Mesul' redaktor: **Bekirova R.** Redaktor muavini: **Dermençi.**

Сдано в производство 9/V—1936 г. Подписано к печати 26/V—1936 г. Уполглавлит Кр. АССР „А" № 2152. 1 печ. л. Тираж 1650. Заказ № 1375. 1-я Гостипография КПТ. Симферополь. ул. Кирова, 23.

Fijatь 40 k.

Ц 1743

Ц. 1936 г.
Акт № 69
Вкладн. л.